

2010.

12. Денисюк С.Ф. Громадський контроль за правоохоронною діяльністю в Україні: адміністративно-правові засади : Автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.07. – Дніпропетровськ, 2010.

13. Мінка Т.П. Адміністративно-правові режими та їх забезпечення органами внутрішніх справ: Автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. – Дніпропетровськ, 2011.

14. Про Положення про Державну автомобільну інспекцію Міністерства внутрішніх справ: Положення Кабінету Міністрів України від 14.04.1997 № 341 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/341-97-%D0%BF>.

Надійшла до редакції 06.09.2012

КОМІСАРОВ О.Г.,

кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 351.75

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ БЕЗПЕКИ ПЕРЕМІЩЕННЯ ОСОБИ

Розглянуто сутність та зміст Концепції інформатизації охорони громадського порядку у громадських місцях, на транспортних артеріях та у будь-яких інших місцях відкритих для вільного відвідування. Визначено сучасні проблеми та перспективи її запровадження в Україні.

Ключові слова: інформація, інформаційне суспільство, громадський порядок.

Рассматриваются сущность и содержание Концепции информатизации охраны общественного порядка в общественных местах, на транспортных артериях и в любых иных местах открытых для свободного посещения. Определяются современные проблемы и перспективы ее внедрения в Украине.

Ключевые слова: информация, информационное общество, общественный порядок.

Essence and maintenance of Conception of informatization of public law enforcement is offered in public places, on transport arteries and in any other places opened for a free visit. Modern problems and prospects of its introduction are certain in Ukraine.

Keywords: information, informative society, public peace.

Найбільшим й найскладнішим рівнем інформаційних ресурсів у системі охорони громадського порядку є рівень переміщення між пунктами "сім'я" та "робоче місце". При цьому складність практичних заходів з їх збору та використання завжди є наслідком необхідності здійснення їх масштабування кожним із суб'єктів охорони громадського порядку окремо та, відповідно, відсутності єдиної Концепції охорони громадського порядку у місцях масового скупчення людей, громадських місцях, на транспортних артеріях та у будь-яких інших місцях, які завдяки вільному доступу до них та потраплянню до щоденних маршрутів більшості місцевого населення можуть позначатися як "переміщення".

Вирішення завдання формування єдиної Концепції забезпечення безпеки переміщень особи у зв'язку із складністю та багатогранністю самого явища переміщення, необхідністю всебічного задоволення матеріальних та духовних потреб людини інформаційними ресурсами ще не знайшло свого відображення у наукових дослідженнях вітчизняних авторів. У роботах С.Г. Братель, В.А. Грабельникова, О.В. Джафарової, Д.С. Каблова, Я.М. Когут, І.М. Копотуна, М.В. Корнієнко, М.І. Логвіненко, М.В. Лошицького, В.А. Молотай, О.М. Музичука, Ю.С. Небеського, А.С. Поклонського, А.В. Сергєєва, А.В. Серьогіна, О.І. Ульянова, Д.П. Цвігуна О.Г. Яреми та інших досліджені лише окремі практичні аспекти охорони громадського порядку різними суб'єктами, переважно органами внутрішніх справ, у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, без урахування значення та масштабності інформаційного забезпечення всієї такої діяльності.

Мета нашої статті – на основі аналізу основних поглядів на інформаційне суспільство як об'єкт державного управління, державної інформаційної політики та чинного законодавства

надати оцінку сучасному етапові формування Концепції інформатизації охорони громадського порядку у громадських місцях, на транспортних артеріях та у будь-яких інших місцях, відкритих для вільного відвідування, як основному інформаційному рівню (масштабу) охорони громадського порядку.

Останній з рівнів вимірювання громадського порядку – переміщення між "сім'єю" та "робочим місцем" – є найбільшим й найскладнішим у системі охорони громадського порядку. Цей рівень можна розділити на статичну й динамічну охорону громадського порядку та, враховуючи тенденцію до збільшення відкритості інформації про громадський порядок із збільшенням масштабів його охорони, визначити домінування охорони динамічного громадського порядку. Висновок щодо зазначеної тенденції дозволяє розглядати переміщення як систему цілеспрямованих дій (поведінки) окремої людини, обмежену "сім'єю" та "роботою". За таких умов окрім зовнішніх меж переміщення слід розглядати також його внутрішню систему, побудовану за принципом суспільного визнання та нормативного закріплення окремих правил поведінки.

Здійснюючи відповідний розгляд, слід також звернути увагу й на те, що, виходячи із сутності інформаційного суспільства, переміщення скеровує завдання низки взаємопов'язаних процесів: 1) процесу перетворення інформації і знань на важливий ресурс та рушійну силу соціально-економічного розвитку; 2) процесу формування ринків інформації і знань, а також їх розгляду на одному рівні з ринками природних ресурсів, праці і капіталу; 3) процесу стрімкого зростання питомої ваги галузей, що забезпечують створення, передачу, обробку і використання інформації; 4) процесу розвитку інформаційної інфраструктури та її спільного із транспортною інфраструктурою перетворення на умову, що визначає національну та регіональну конкурентоспроможність, безпечність і комфортність проживання та життєдіяльності.

Щодо останнього автори проекту Програми інформатизації дорожньої галузі України на 2010–2012 роки нагадують, що "досвід впровадження інформаційно-телекомунікаційних технологій у дорожніх галузях розвинених країн світу довів ефективність їх використання, надав значний позитивний економічний ефект, підвищив рівень безпеки учасників дорожнього руху" [1]. Важливість їх використання, на нашу думку, також підтверджується виникненням окремого галузевого технічного напрямку – Intelligent Transportation Systems (ITS), який спрямований на накопичення, розвиток та ефективний обмін досвіду впровадження ІКТ технологій.

Поряд з цим, як зазначають автори Концепції реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 року, сучасне суспільство, серед іншого, відрізняється недосконалістю системи реінтеграції бездомних осіб і безпритульних дітей, соціальної адаптації осіб, звільнених з місць позбавлення волі, невирішеністю питання щодо примусового лікування осіб, хворих на алкоголізм, що у сукупності спричиняє збільшення кількості злочинів, учинених повторно, у громадських місцях, у тому числі в стані алкогольного сп'яніння [2]. При цьому слід мати на увазі, що зазначене збільшення відповідає загальній тенденції до збільшення масштабів криміналізації основних сфер життєдіяльності населення, а також тенденції до зменшення кількості вчинених злочинів середньої тяжкості, тяжких та особливо тяжких злочинів на рівні, що розглядається. За таких умов державна політика в системі охорони громадського порядку та державна політика у сфері профілактики правопорушень можуть вважатися такими, що спрямовані на розв'язання одних проблем, вирішення яких є можливим завдяки: удосконаленню нормативно-правового, організаційного, фінансового, кадрового та інформаційного забезпечення; створення належного рівня комплексних запобіжних заходів, спрямованих на усунення причин і умов вчинення правопорушень, та профілактичної роботи з особами, схильними до їх скоєння; підвищення рівня правової та інформаційної культури населення, проведення роз'яснювальної роботи, полегшення доступу громадян до публічної інформації та формування в них відповідального ставлення до питань дотримання правопорядку, особистої участі в його охороні, профілактиці правопорушень та боротьбі зі злочинністю; приділення значної уваги введенню у структуру системи охорони громадського порядку суб'єктів організації змістовного дозвілля дітей та молоді, їх зайнятості та відпочинку; удосконалення взаємодії правоохоронних органів з центральними і місцевими органами виконавчої влади з питань розроблення конкретних заходів, спрямованих на підвищення ефективності профілактики правопорушень, тощо.

Враховуючи викладене, нагадаємо, що фізичне переміщення – вихід людини за межі сім'ї чи робочого місця – завжди зумовлене метою, яка не посягає на громадський порядок, цілком підтримується та пропагується суспільством за допомогою морально-виховних засобів, формалізована в певному нормативно-правовому акті. Так, наприклад, реалізацією конституційного права на свободу переміщення можна вважати забезпечення вільного, безперервного, безпечного та, як правило, безоплатного дорожнього руху та транспорту в Україні. Звернемо увагу, що останній відповідно до ст.1 Закону України "Про транспорт" є однією з галузей суспільного виробництва, яка покликана задовольняти потреби населення та суспільного виробництва в перевезеннях [3], а дорожній рух є процесом руху на дорогах транспортних засобів та учасників дорожнього руху [4], що здійснюється із дотриманням Правил дорожнього руху, затверджених Кабінетом Міністрів України, які встановлюють єдиний порядок дорожнього руху на всій території України без вказівки на способи руху (окрім транспортних засобів, для яких в Україні встановлено правосторонній рух (п.1.2.) [5]).

У сучасній українській мові слово "дорожній" використовується у трьох основних значеннях, кожне з яких позначає його призначення (відношення) до значення слова "дорога" [6, 320]. Відповідно, слово "дорога" має п'ять основних значень: 1) смуга землі, по якій їздять і ходять; смуга, що лишається як слід після руху кого-, чого-небудь; 2) місце для проходу, проїзду; доступ куди-небудь, можливість потрапити куди-небудь; 3) перебування у русі; 4) у значенні присл. дорогою – під час руху, подорожування куди-небудь; 5) правильний напрямок для руху кого-небудь; напрямок діяльності, шлях розвитку [6, с. 320].

Відповідна доцільність переміщення та дорожнього руху знайшла свій прояв в особливостях правового статусу учасників дорожнього руху, якими є зобов'язання знати й неухильно виконувати вимоги Правил дорожнього руху, бути взаємно ввічливими, а також наявність права розраховувати на те, що й інші учасники виконують ці Правила (п. 1.4. [5]), що, у свою чергу, є свідченням обов'язковості інформування кожного учасника дорожнього руху щодо їх змісту, а також необхідності класифікації способів такого інформування та адміністративно-правового регулювання формалізації кожного класу (способу).

При цьому особа – учасник дорожнього руху – має розглядатися як користувач певної ділянки дороги, по якій вона здійснює переміщення, та, відповідно, споживач інформаційної продукції (інформаційної послуги) – результату інформаційної діяльності всієї дорожньої галузі.

Як зазначено у ст. 1 Закону України "Про автомобільні дороги", автомобільна дорога є лінійним комплексом інженерних споруд, призначеним для безперервного, безпечного та зручного руху транспортних засобів, Також у ст.1 зазначеного Закону вказано, що у межах населених пунктів автомобільна дорога, призначена для руху транспорту і пішоходів, прокладання наземних і підземних інженерних мереж, має позначатися як "вулиця". [7] Також слід звернути увагу, що згідно зі ст.7 зазначеного Закону автомобільні дороги загального користування є складовою частиною Єдиної транспортної системи України і задовольняють потреби суспільства в автомобільних пасажирських і вантажних перевезеннях відповідно до єдиних вимог, викладених у ст. 21 Закону України "Про транспорт". [7]

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що здійснення особою переміщення є можливим лише у межах Єдиної транспортної системи України із використанням окремих його об'єктів (транспорту загального користування (залізничний, морський, річковий, автомобільний і авіаційний, а також міського електротранспорту, у тому числі метрополітену), відомчого транспорту) та шляхів сполучення загального користування. При цьому відповідне переміщення є можливим лише у визначеному в Законі режимі, який, у свою чергу, є відображенням пануючих у суспільстві соціально-економічних відносин.

Іншим прикладом переміщення з виходом за межі сім'ї або робочого місця є відвідування людиною спортивних, видовищних чи інших масових заходів як задоволення законного інтересу на розвиток своєї особистості. Так, відвідування стадіонів для перегляду матчів під час проведення Всеукраїнських змагань з футболу серед професіональних команд відбувається за Правилами поведінки глядачів на стадіонах під час відвідування футбольних матчів та з урахуванням місцевих особливостей та стану конкретного стадіону визначеними регіональною федерацією футболу та її футбольним клубом (приймаючою стороною) [8]. При цьому інформація про змагання, назви команд, план стадіону та секторів, їх номери, номери ряду і місця, а

також витяг з правил поведінки та відомості про процедуру перевірки їх дотримання вболівальниками доводяться до їх відома під час придбання квитка шляхом її друкування на ньому [9].

Для розглянутих прикладів окрім мети переміщення важливими є внутрішні кордони охорони громадського порядку, в межах яких розробляються і діють правила поведінки. Так, вболівальник, який бажає здійснити перегляд футбольного матчу, може вчинити порушення громадського порядку або на шляху до стадіону, наприклад, перейти проїжджу частину вулиці у непризначеному для цього місці або вживати алкогольні напої, або вже задовольнившись свій інтерес перегляду матчу – після його закінчення на шляху повернення додому. В обох випадках Правила поведінки глядачів на стадіонах визначають цю людину як вболівальника лише в межах стадіону та під час проведення гри.

Враховуючи, що за змістом Концепції реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 року одним зі шляхів вирішення проблем охорони громадського порядку визначено удосконалення інформаційного забезпечення профілактики правопорушень та особистого захисту громадян від протиправних посягань за допомогою засобів масової інформації, зазначимо, що охорона статичного громадського порядку в масштабі переміщення від "сім'ї" до "робочого місця" та навпаки забезпечується системою правил поведінки, сформованих суспільством з урахуванням цільового призначення та особливостей функціонування певного громадського місця та закріплених нормативними, як правило, підзаконними правовими актами.

Як і на інших рівнях, систему правил поведінки, що забезпечують охорону статичного громадського порядку, можливо побудувати відповідно до змісту глави 14 Кодексу України про адміністративні правопорушення у складі правил поведінки, що забороняють дії, викладені у диспозиціях ч. 1 ст. 173, ч. 1 ст. 173-1, ч. 1 ст. 174, ч. 1 ст. 175-1, ст. 177, ч. 2 ст. 177-2, ч. 1 ст. 178, ч. 1 ст. 181, ч. 4 ст. 181, ч. 1 ст. 181-1, ч. 1 ст. 182, ст. 183 та вказують на існування внутрішніх інформаційних меж переміщення.

Динамічний громадський порядок в масштабі "переміщення" доцільно виділяти на підставі невизначеності (відсутності) чіткої мети такого переміщення у внутрішніх інформаційних межах та, відповідно, умови здійснення переміщення через кордони "сім'ї" та "робочого місця" виключно у напрямку назовні. За таких умов охорона громадського порядку на рівні "переміщення" або "вулиці", як було вказано вище, не залежить від існування правил поведінки в окремому громадському місці чи за певних обставин, а визначається загальними засадами регулювання поведінки особи в суспільстві, про які в достатньому обсязі проінформовано людину та які відобразилися у національному законодавстві. Так, відповідно до змісту Кодексу України про адміністративні правопорушення до норм, що передбачають відповідальність за посягання на динамічний громадський порядок, можна віднести ст. 44, ст. 51, ст. 59, ст. 61, ст. 65, ст. 65-1, ст. 66, ст. 69, ст. 75, ст. 76, ст. 77, ст. 81, ст. 92, ст. 104, ст. 106, ст. 109, ст. 111, ст. 116, ст. 116-2, ст. 117, ст. 119, ст. 121, ст. 121-1, ст. 122, ст. 122-2, ст. 122-5, ст. 123, ст. 124, ст. 124-1, ст. 126, ст. 127, ст. 134, ст. 135, ст. 148, ст. 152, ст. 185, ст. 185-7, ст. 185-9, ст. 185-10, ст. 191, ст. 195-3, ст. 202, ст. 204-1.

Підсумовуючи розгляд охорони громадського порядку в масштабі (рівні) "вулиці", доцільно вказати на види інформаційних ресурсів охорони громадського порядку: 1) інформація щодо меж "сім'ї" та "робочого місця", отримана під час охорони громадського порядку; 2) формулювання мети (напряму) "переміщення", здійснене людиною відповідно до системи координат "сім'я – робоче місце", "робоче місце – робоче місце", "сім'я – сім'я"; 3) відомості щодо внутрішніх кордонів охорони громадського порядку, перетинання яких людиною вважає доцільним під час "переміщення" у власній системі координат; 4) інформація щодо наявності загальноновизначених та затверджених нормативними актами правил поведінки у внутрішніх межах – громадських місцях, доведена до відома людини під час їх перетинання.

Список використаної літератури:

1. Програма інформатизації дорожньої галузі України на 2010-2012 роки
2. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.11.2011 № 1209-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1209-2011-%D1%80>.
3. Про транспорт: Закон України від 10.11.1994 № 232/94-ВР [Електронний ресурс]. – Режим дос-

типу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D0%B2%D1%80>.

4. Про затвердження Типового положення про Систему управління безпекою руху на автомобільному транспорті (на всіх рівнях - міністерство – підприємство): Наказ Міністерства транспорту України від 12.11.2003 № 877 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0877361-03>.

5. Про Правила дорожнього руху: Постанова Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 р. № 1306 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1306-2001-%EF&p=1248260120045198>.

6. Великий тлумачний словник сучасної української мови. – К.; Ірпінь, 2005.

7. Про автомобільні дороги: Закон України від 08.09.2005 № 2862-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1088.927.12&nobreak=1>.

8. Правила поведінки глядачів на стадіонах під час відвідування футбольних матчів: Рішення Президії ФФУ від 24.10.2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fpl.ua/img/docs/security/rules.doc>

9. Про затвердження Порядку організації робіт із забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення футбольних матчів: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.06.2004 № 823 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.fpl.ua/img/docs/security/postanova_823.doc.

Надійшла до редакції 20.09.2012

ЧЕРНИШОВА Т.В., кандидат юридичних наук
(Національний гірничий університет)

УДК 340 (477): 65.012.8

ПРАВОВІ РЕЖИМИ ІНФОРМАЦІЇ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Стаття присвячена дослідженню питання про правові режими інформації. Визначено поняття та складові правового режиму інформації на підставі аналізу законодавства та теоретичних джерел. Запропонована класифікація правових режимів інформації.

Ключові слова: інформація, правовий режим інформації, законодавство України, складові правового режиму інформації, порядок доступу до інформації, види правових режимів інформації.

Статья посвящена исследованию правовых режимов информации. Определяются понятие и составляющие правового режима информации на основе анализа законодательства и теоретических источников. Предлагается классификация правовых режимов информации.

Ключевые слова: информация, правовой режим информации, законодательство Украины, составляющие правового режима информации, порядок доступа к информации, виды правовых режимов информации.

The article is devoted to research on the legal regimes of information. The concept and components of the legal regimes of information were determined according to legislation analysis and theoretical sources. The classification of legal regimes of information was proposed.

Keywords: information, the legal regime of information legislation in Ukraine components of the legal regime of information, order information access, types of legal regimes of information.

У Законі України «Про інформацію» використовується термін «правові режими інформації» без його тлумачення стосовно таких видів інформації, як інформація довідково-енциклопедичного характеру (ч. 3 ст. 12), інформація про стан довкілля (екологічна інформація) (ч. 2 ст. 13), інформація про товар (ч.3 ст. 14), науково-технічна інформація (ч. 2 ст. 15), податкова інформація (ч. 2 ст. 16), державно-статистична інформація (ч. 4 ст. 18), соціологічна інформація (ч. 2 ст. 19). До деяких видів інформації (інформація про особу, правова інформація) термін «правовий режим» у зазначеному Законі не застосовується [1].

У законодавстві України передбачені також такі категорії, як правовий режим конфіденційної інформації, порядок доступу до інформації, режим секретності.

В юридичній літературі поряд із терміном «правовий режим інформації» розповсюджений термін «режим доступу до інформації». Іноді ці терміни ототожнюють [2, с. 72]. Деякі автори досліджують «правовий статус інформації» [3, с. 33].

